

OBSAH

1. ÚVOD	9
2. PŘEDMĚT A VÝCHODISKA VÝVOJOVÉ PSYCHOLOGIE	13
2. 1. Činitelé vývoje a zákony vývojových změn	14
2. 1. 1. Faktory subjekt-objektové interakce	14
2. 1. 2. Nejobecnější principy psychického vývoje	16
2. 1. 3. Aspekty periodizace vývoje	19
2. 1. 4. Dynamika interakce faktorů duševních změn	22
2. 2. Stručný přehled původu základních poznatků vývojové psychologii	25
2. 3. Specifičnost aplikace metod ve vývojové psychologii	28
2. 3. 1. Pozorování	28
2. 3. 2. Rozhovor	30
2. 3. 3. Dotazník	32
2. 3. 4. Studium výtvorů	32
2. 3. 5. Projektivní techniky	32
3. RANÉ DĚTSTVÍ	35
3. 1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA VÝVOJOVÝCH ZMĚN RANÉHO DĚTSTVÍ	36
3. 2. Novorozenec	38
3. 2. 1. Základní charakteristika	38
3. 2. 2. Úroveň odrážení	38
3. 2. 3. Prožívání novorozence	39
3. 2. 4. Vliv prostředí	40
3. 2. 5. Projevy nepřizpůsobenosti	40
3. 2. 6. Rady vychovatelům	40
3. 3. Kojenec	41
3. 3. 1. Charakter vývojových změn	41
3. 3. 2. Kvality orientace	41

3. 3. 3. Prožívání	44
3. 3. 4. Sociální vlivy	44
3. 3. 5. Obvyklé potíže	45
3. 3. 6. Výchovné úkoly	45
3. 4. Batole	46
3. 4. 1. Stručná charakteristika	46
3. 4. 2. Rozvoj poznávacích procesů	46
3. 4. 3. Sebeuvědomování a emocionalita	49
3. 4. 4. Prostředí a psychika	51
3. 4. 5. Výchovné problémy	52
3. 4. 6. Poznámky k výchově	53
3. 5. Předškolní věk	54
3. 5. 1. Celková charakteristika	54
3. 5. 2. Úroveň poznávacích procesů	54
3. 5. 3. Subjektivní prožívání a řízení	59
3. 5. 4. Adaptace na prostředí	63
3. 5. 5. Nevyrovnanost a výchovné obtíže	64
3. 5. 6. Výchovné působení	66
3. 5. 7. Školní zralost	67
4. OBDOBÍ DĚTSTVÍ A PREPUBERTY	69
4. 1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA DUŠEVNÍCH ZMĚN DĚTSTVÍ A PREPUBERTY	70
4. 2. Rozvoj racionálně-kognitivních funkcí u dětí	74
4. 2. 1. Změny čivosti v období dětství	76
4. 2. 2. Vývoj vnímání u dětí	77
4. 2. 3. Dětská pozornost	79
4. 2. 4. Paměť a obrazotvornost u dětí	80
4. 2. 5. Myšlení v dětském věku	83
4. 3. Vývoj imaginativně-emozivních složek osobnosti dítěte	89
4. 3. 1. Faktory utváření sebepojetí u dětí	91
4. 3. 2. Rozvoj emocionality a mravního vědomí u dětí	95
4. 3. 2. 1. <i>Emocionalita dítěte</i>	95
4. 3. 2. 2. <i>Proměny společenského citění v dětství</i>	99
4. 3. 3. Volní procesy jako projev osobnosti dítěte	101

4. 3. 3. 1. <i>Rozvoj autoregulace</i>	103
4. 3. 3. 2. <i>Znaky dětské motivace</i>	104
4. 3. 3. 3. <i>Vývoj zájmového zaměření dětí</i>	105
4. 4. Interakce rozvíjejícího se subjektu s vnějšími podmínkami	107
4. 4. 1. <i>Vliv rodiny na duševní rozvoj dětí</i>	109
4. 4. 1. 1. <i>Působení rodinné atmosféry na duševní vývoj</i>	109
4. 4. 1. 2. <i>Funkce členů rodiny při formování osobnosti dítěte</i>	111
4. 4. 1. 3. <i>Faktory optimalizace rodinné výchovy</i>	113
4. 4. 2. <i>Podíl školy na duševním rozvíjení osobnosti dětí</i>	115
4. 4. 2. 1. <i>Strukturování sociálních vztahů ve třídě</i>	115
4. 4. 2. 2. <i>Hoši a dívky</i>	117
4. 4. 2. 3. <i>Vliv osobnosti a práce učitele</i>	118
4. 4. 3. <i>Mimoškolní vlivy na dětský duševní vývoj</i>	120
4. 4. 3. 1. <i>Význam hrové a zájmové aktivity</i>	121
4. 4. 3. 2. <i>Subjekt a dynamika vztahů ve vrstevnických skupinách</i>	123
4. 5. Dětské duševní potíže, poškození, poruchy a nemoci	126
4. 5. 1. <i>Adaptační potíže v dětství a prepubertě</i>	128
4. 5. 1. 1. <i>Projevy adaptačních potíží v počátcích školní docházky</i>	128
4. 5. 1. 2. <i>Adaptační potíže v období prepuberty</i>	129
4. 5. 1. 3. <i>Obvyklé formy nepřizpůsobených reakcí</i>	131
4. 5. 2. <i>Organicky podmíněné dysfunkce u dětí</i>	133
4. 5. 3. <i>Přehled duševních poruch a dětská neuróza</i>	136
4. 5. 3. 1. <i>Neurotické příznaky v dětství</i>	138
4. 5. 3. 2. <i>Neurotické symptomy v prepubertě</i>	140
4. 6. Výchovné přístupy k dětem	142
4. 6. 1. <i>Formy přístupů laissez-faire k dítěti</i>	142
4. 6. 1. 1. <i>Důsledky ústupnosti vychovatelů</i>	142
4. 6. 1. 2. <i>Vliv citové neúčasti</i>	143
4. 6. 2. <i>Dopad autoritativního přístupu na dítě</i>	144
4. 6. 3. <i>Optimální aspekty rozvoje normální osobnosti dítěte</i>	147
4. 6. 3. 1. <i>Racionálně-kognitivní ovlivňování</i>	148
4. 6. 3. 2. <i>Působení imaginativně-emotivní formou</i>	149
5. LITERATURA	152